

De nieuwe, complete methode voor de tweede fase

WERELDWIJS WEET WAAR HET OM DRAAIT

Geen dynamischer vak dan aardrijkskunde. Het is veelzijdig, verklaart hoe de wereld in elkaar zit en belicht alle mogelijke facetten van de samenleving. Bovendien vormt het een belangrijke basis voor je algemene ontwikkeling. Samen met de nieuwe Wereldwijs voor de tweede fase krijgt u alle ruimte om de grenzen van uw vak te verkennen. U weet dus zeker dat u op uw eigen, succesvolle manier aardrijkskunde kunt blijven geven. En dat u de vrijheid houdt uw les zelf in te vullen, zo blijft uw vak een avontuur. En bereidt u de leerlingen nog beter voor op de wereld. Want... daar draait het toch om?

VRAAG MI UW REORGANISATIECOMPLAAS AAN!
BEL (073) 920 79 94 OF KLIK OP WERELDWIJSTWEEDEFASE.NL

WERELDWIJS

Malmberg

Saxion Studeren

IS AARDRIJKSKUNDE HELEMAAL JOUW DING?
Dan is Ruimtelijke Ordening en Planologie voor jou dé hbo studie bij uitstek! Kijk snel op www.saxion.nl/rop

saxion.nl

Unie
van Waterschappen

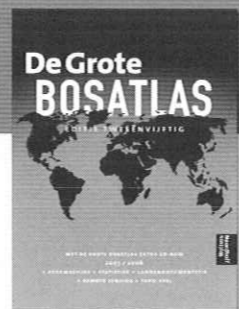
ONDER
N O S S I M
L T U U R
N E T E M
S C H A P

KNAAG

De Grote
Bosatlas

Onmisbaar, ook bij de
Aardrijkskunde Olympiade

www.bosatlas.nl

VOORRONDE

NATIONALE

AARDRIJKSKUNDE

OLYMPIADE 2010

AARDRIJKSKUNDE OLYMPIADE

VOORRONDE 2010

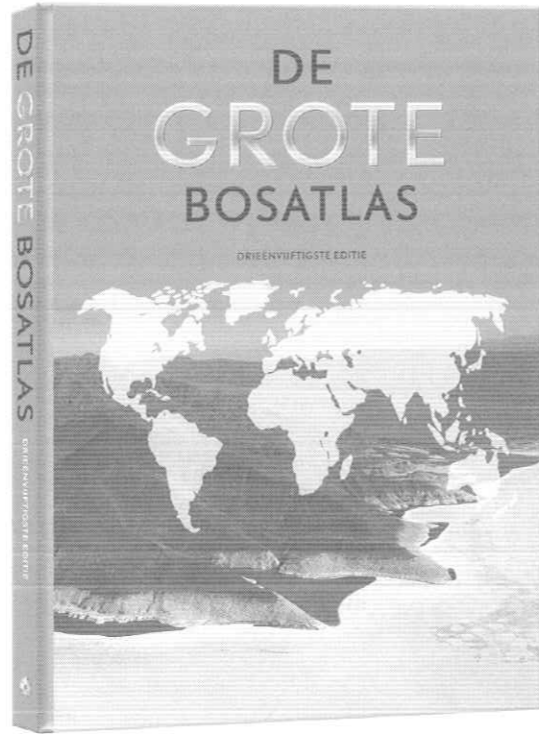
aardrijkskunde
olympiade

slo

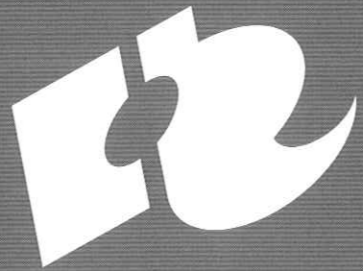

VOORTGEZET ONDERWIJS

DE BOSATLAS

Verkrijgbaar bij de boekhandel
of ga naar www.bosatlas.nl

HOGESCHOOL
ROTTERDAM

Bronnenboekje

Voorronde Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2010

Inhoud	pagina
Bronnen bij A Het Drents-Friese Wold	2
Bronnen bij B De rivier de Nijl	5
Bronnen bij C De Parelrivier delta	8
Bronnen bij D Tanzania	10
Bronnen bij E De Hanzelijn	13

Bronnen bij A – Het Drents-Friese Wold

Bron 1 Het Drents-Friese Wold

Op 23 mei 1996 heeft de minister van Landbouw, Natuur en Visserij het natuurgebied Drents-Friese Wold als nationaal park in oprichting aangewezen.(...)

Het Nationaal Park Drents-Friese Wold, gelegen op de grens van Drenthe en Friesland, omvat het ruim 6.000 ha grote deel van het Drents Plateau waarin de oorsprong en het vanggebied van de Vledder Aa zijn gelegen. Op de hogere gronden, waarop in de negentiende eeuw ontstane stuifzanden over grote delen een grillig reliëf hebben gevormd, worden uitgestrekte, gevarieerde bossen aangetroffen, afgewisseld met weidse heide- en stuifzandterreinen en een groot aantal vennen en veentjes.(...)

De cultuurhistorische waarde is met name zichtbaar in en rond de dorpen langs de randen van het Nationaal Park. De verschillende landschapselementen zijn bij esdorpen als Vledder, Diever, Doldersum en Appelscha nog aanwezig en geven een representatief beeld van het Drentse esdorpenlandschap zoals dat in de Middeleeuwen is ontstaan.

Vrij naar: *Beheer- en Inrichtingsplan Drents-Friese Wold, Oranjewoud, 1998*

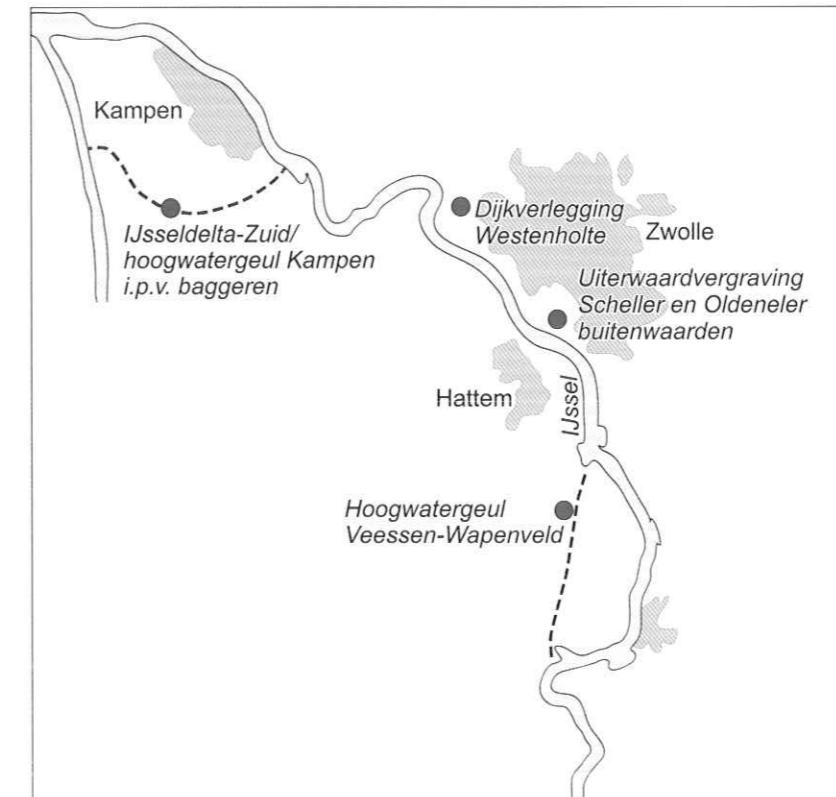
Bron 2 Globale ligging Drents-Friese Wold

Het Nationaal Park ligt tussen de dorpen Appelscha, Boijl, Vledder en Diever.

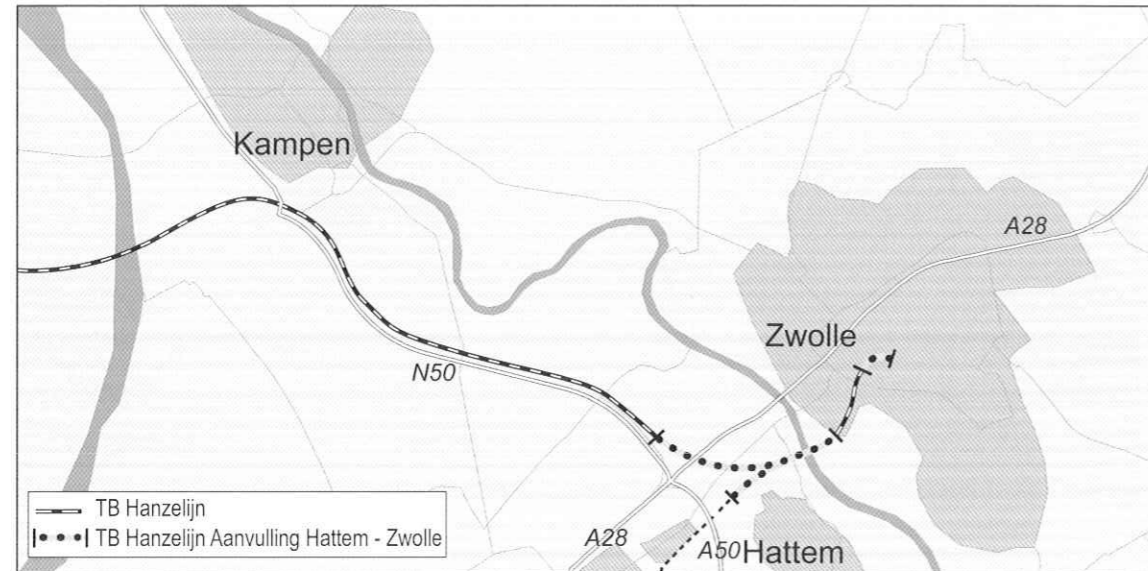
Vrij naar: *De Grote Bosatlas, 53e druk*

Bron 4 Projecten in het kader van 'Ruimte voor de IJssel'

Bron: <http://www.ruimtevoordeijssel.nl/00003/>

Bron 2B Toekomstige situatie rondom de nieuwe brug over de IJssel en in Zwolle

Bron: http://www.prorail.nl/SiteCollectionDocuments/Publiek/Doc/Projecten/Hanzelijn/5_TBHZweb.pdf blz 7

Bron 3 Inschatting van nieuwe en vervangende reizen na aanleg van de Hanzelijn

	aantal reizen	percentage
nieuwe reizen	13.500	42%
vervangende reizen	18.700	58%
- vanuit andere treinroutes	12.500	39%
- vanuit bus	5.000	15%
- vanuit auto	1.200	4%
Totaal	32.200	100%

Bron: Hoofdrapport trajectnota en milieu-effect rapport Hanzelijn, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 2000

Bron 3 Drie foto's van glaciale verschijnselen

foto 1

foto 2

foto 3

Bron: wikimedia, picasaweb, www.afanja.nl

Bron 4 Kaart van Vledder en omgeving

Vrij naar: Topografische atlas van Nederland, deel Drenthe, schaal 1:25.000

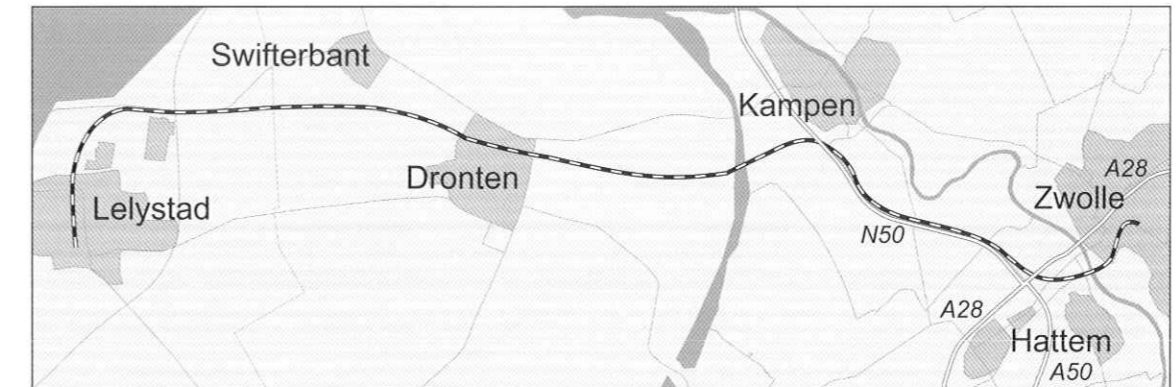
Bron 5 Foto van de Vledder Aa

Bron: <http://picasaweb.google.com/lh/photo/5t8Ppb1>

Bronnen bij E – De Hanzelijn

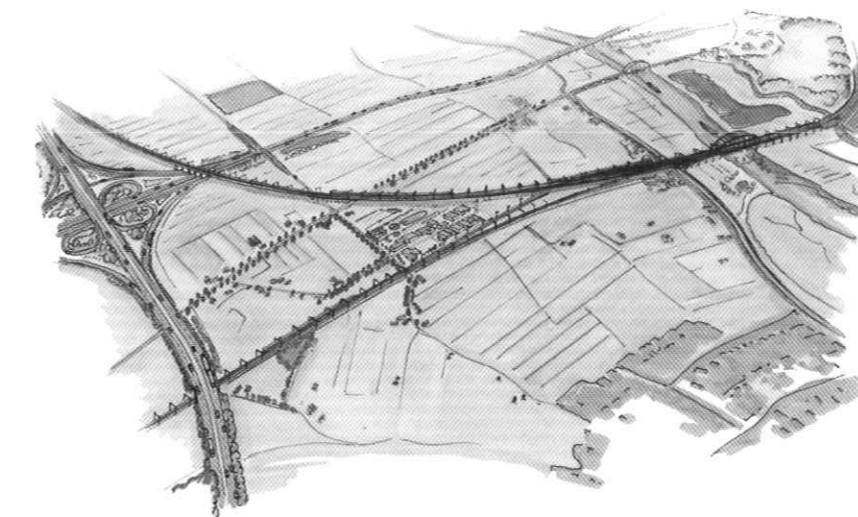
Bron 1 Tracé van de Hanzelijn

Bron: http://www.prorail.nl/SiteCollectionDocuments/Publiek/Doc/Projecten/Hanzelijn/1_tracebesluit.pdf, blz. 18

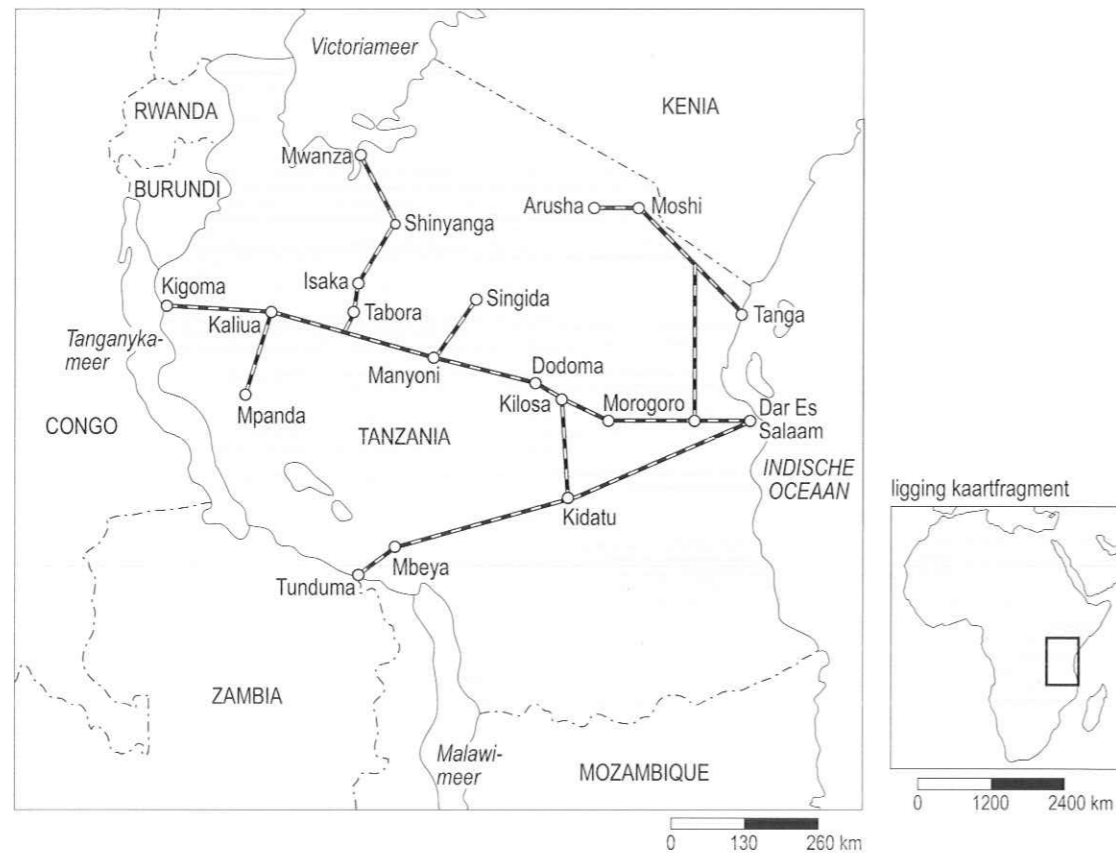
Bron 2A Ontwerpschets van de toekomstige situatie rondom de nieuwe spoorbrug over de IJssel bij Zwolle.

Links is het knooppunt Hatterbroek te zien, waar de A50 de A28 kruist. Van linksboven komt de Hanzelijn, van linksonder de Veluwlijn (Amersfoort-Zwolle)

Bron: http://www.prorail.nl/SiteCollectionDocuments/Publiek/Doc/Projecten/Hanzelijn/5_TBHZweb.pdf, blz. 16

Bron 4 Spoorwegstelsel in Tanzania

Bron: Leer/opdrachtenboek vwo, Globalisering, Thiememeulenhoff

Bron 5 Afzet

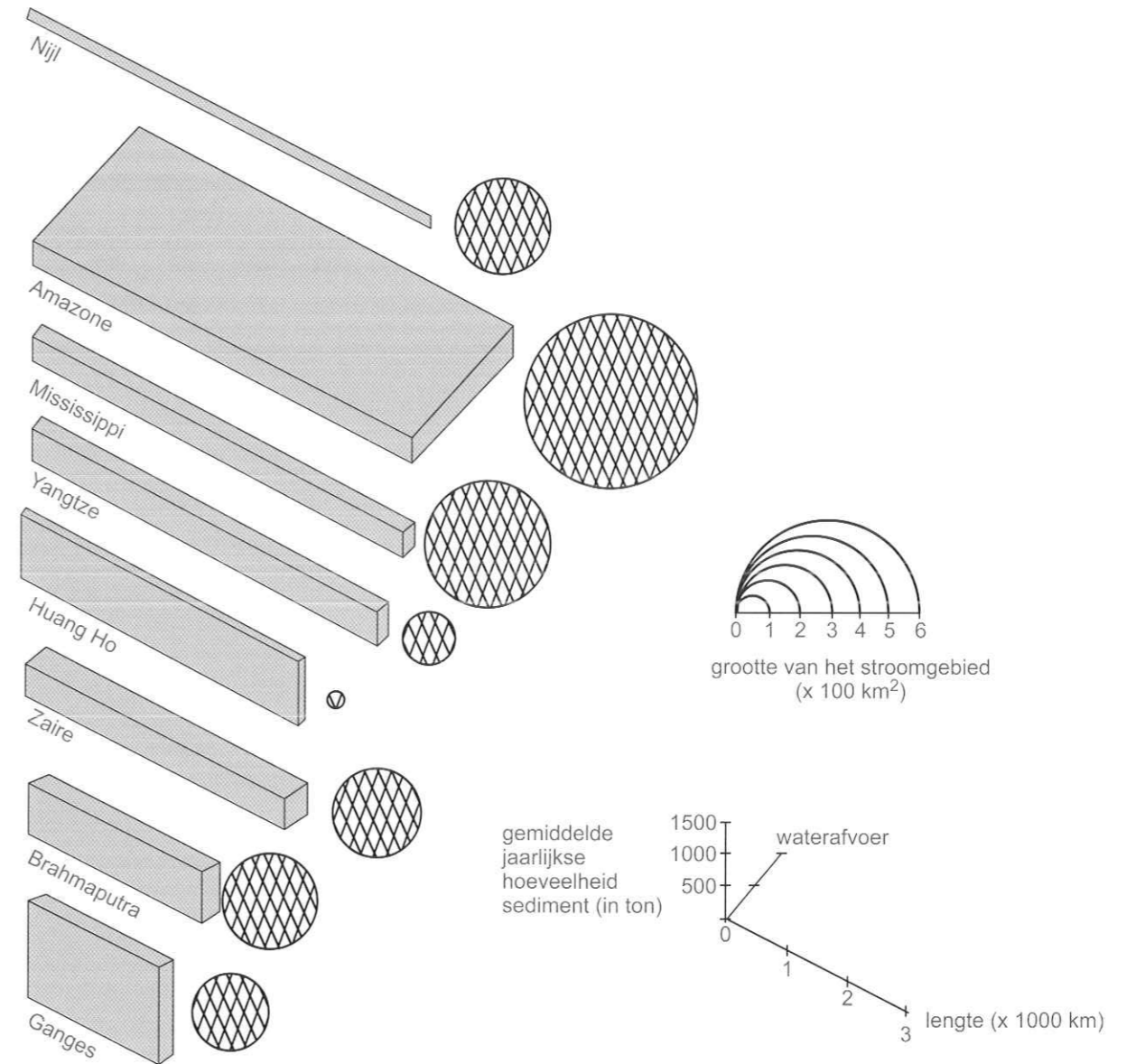
De wijn van het Tanzaniaanse wijnbedrijf, Cetawico, vindt zijn weg naar een groeiende afzetmarkt in Tanzania zelf en ook daarbuiten. De tafelwijn vindt gretig aftrek. Dankzij de wereldwijde vraag naar grondstoffen trekken economieën in Afrika aan en ontstaat er langzaam een middenklasse, die zich de luxe van wijn kan permitteren. Daarnaast vindt, onder de naam van grote Zuid-Afrikaanse wijnproducenten die hun wijn als bulkproduct in vijf-liter-kartonnen verpakken, flinke handel plaats. Alle wijn die onder de maat is, wordt verkocht aan destilleerderijen, die er bekende producten als konyagi (de Keniaanse variant van cognac) van maken en deze naar Kenia exporteren als 'echte Keniaanse traditie'.

naar: F. Zaal en E. Nijmeijer, Geografie, mei 2009

Bronnen bij B – De rivier de Nijl

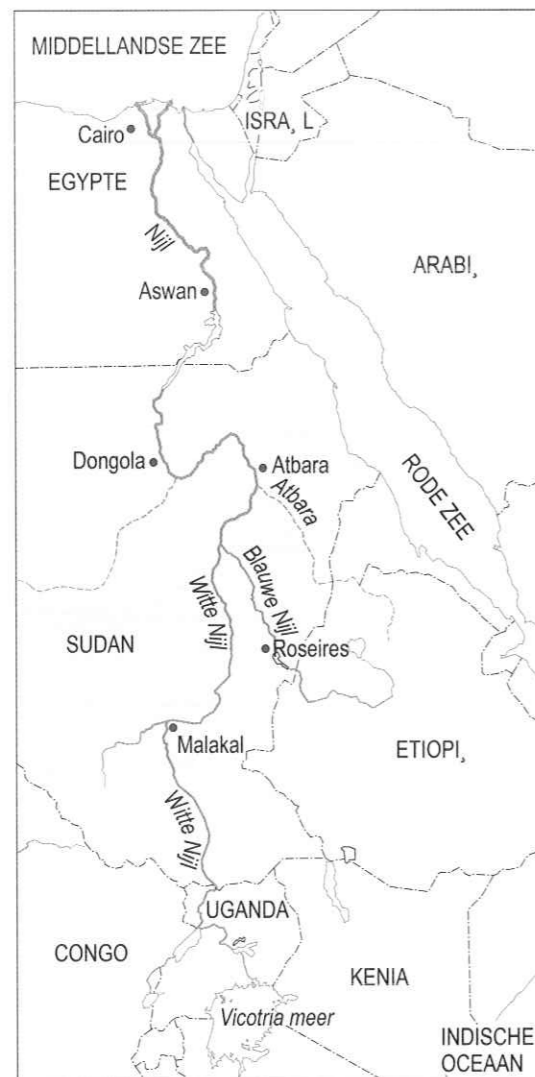
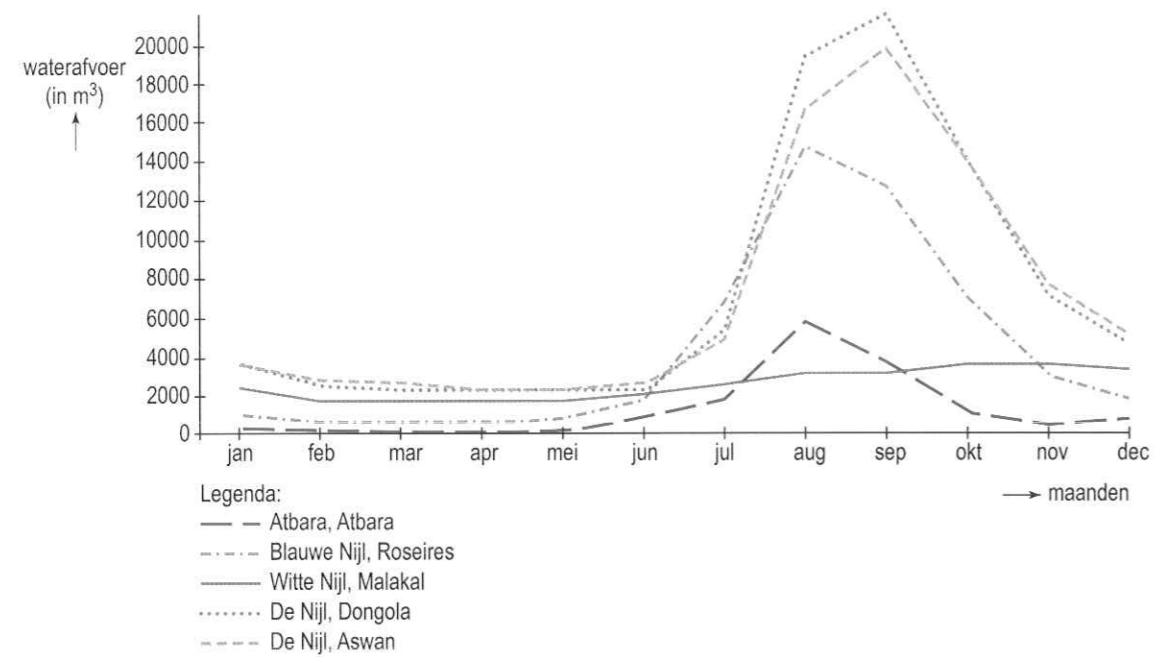
Bron 1 De Nijl vergeleken met andere grote rivieren

De rivier de Zaire staat ook wel bekend als de Kongo

Bron: <http://www.utdallas.edu/geosciences/remsens/Nile/>

Bron 2 De jaarlijkse wisselingen in het debiet van de Nijl op verschillende plaatsen langs de rivier

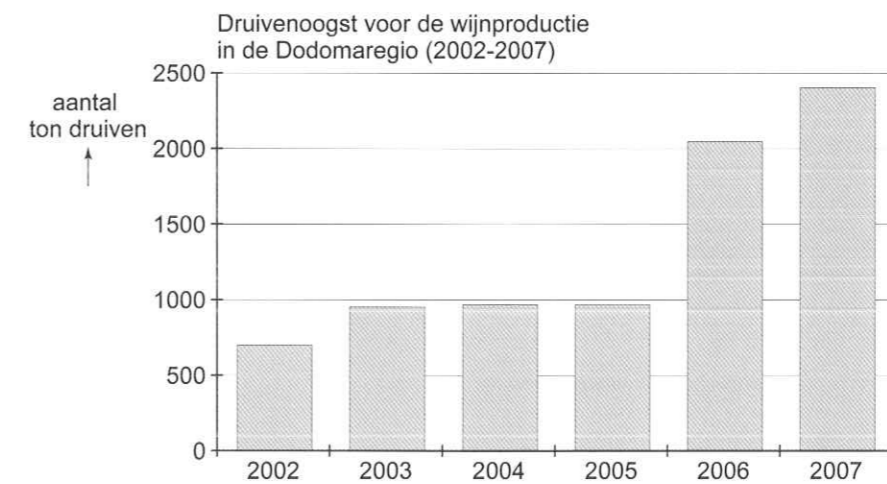
Bron: <http://www.utdallas.edu/geosciences/remsens/Nile/>

Bron 2 Tanzania als wijnland?

...het was geen verrassing te ontdekken dat de eerste wijnranken in Dodoma door Italiaanse missionarissen waren geïntroduceerd, in 1940. Zij zochten een manier om lokaal aan miswijn te komen, in plaats van deze uit hun land van herkomst te moeten importeren. De druivenplant bleek bijzonder goed aan te slaan...
 Door betere technieken en extra zorg is de productie van 500 ton druiven in 2002 naar ruim 2500 ton in 2007 gestegen. Dat is 5 ton per hectare per jaar. Dat lijkt veel als je dat vergelijkt met Anjou in Frankrijk, waar 10 ton per hectare wordt gehaald. Evenwel kent Dodoma twee regenseizoenen, dus twee oogsten.

naar: F. Zaal en E. Nijmeijer, *Geografie*, mei 2009

Bron 3 Druivenoogst in de Dodomaregio

Bron: F. Zaal en E. Nijmeijer, *Geografie*, mei 2009

Bronnen bij D – Tanzania

Bron 1 Tanzania

Bron: F. Zaal en E. Nijmeijer, *Geografie*, mei 2009

Tanzania is een republiek in Oost-Afrika en bestaat uit het vroegere Tanganyika en de eilanden Zanzibar en Pemba. Midden op de kaart van Tanzania ligt de hoofdstad, Dodoma, in een heet, droog en steppeachtig gebied. De totale oppervlakte van Tanzania bedraagt 945.087 km² en daarmee is Tanzania ongeveer 22,5 keer zo groot als Nederland of net zo groot als Frankrijk, Duitsland en België samen. Het is tevens het grootste land van Oost-Afrika. De grootste noord-zuid afstand bedraagt meer dan 1300 kilometer, de grootste oost-west afstand bedraagt meer dan 1600 kilometer.

bron: www.landemweb.net

Bron 3 De rivier de Nijl

De Nijl ontstaat uit een samenvloeiing van de Witte Nijl en de Blauwe Nijl. De Witte Nijl stroomt vanuit het Victoriameer naar het noorden. De Blauwe Nijl ontspringt in Ethiopië. In Egypte mondt de Nijl in een grote delta uit in de Middellandse Zee. De Nijl zorgde jaarlijks voor overstromingen in Egypte. Deze overstromingen vormden de basis voor de oude Egyptische beschaving van de farao's. Sinds de bouw van de lage Aswandam (1899-1902) en de hoge Aswandam (1960-1970) treden er benedenstrooms geen overstromingen meer op. De (Witte) Nijl is vanaf het Victoriameer tot aan de monding ongeveer 6695 kilometer lang.

Bron: Cito

Bronnen bij C – De Parelrivier delta

Bron 1 De Parelrivierdelta

Bron: B. de Pater, J. Borchert, en A. Mackloet, *Geografie*, maart/april 2008

Bron 2 China's Powerhouse

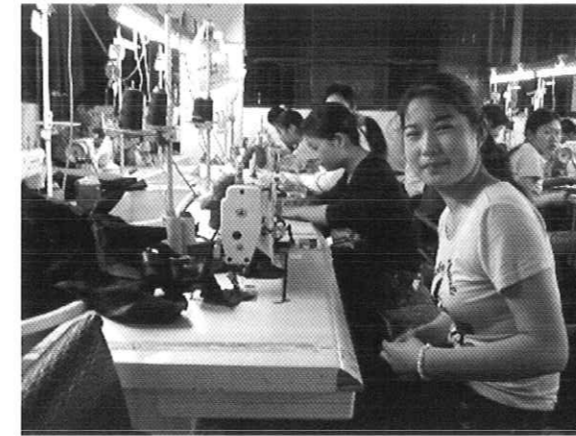
De Parelrivier Delta beslaat een oppervlakte iets groter dan Nederland, maar is met 70 miljoen inwoners wel veel dichter bevolkt. De helft hiervan bestaat uit tijdelijke arbeidsmigranten die niet staan ingeschreven als stedelijke bewoners en weinig rechten hebben. Dit laatste kan in de nabije toekomst nog tot grote sociale onrust leiden.

De regio profiteert volop van de toetreding van China tot de WTO in 2001. Hier komt bijvoorbeeld bijna de helft van de wereldexport van consumptie-elektronica en huishoudelijke apparaten vandaan. Het gebied wordt niet voor niets *China's Powerhouse* genoemd.

Een belangrijke kern van de regio is Shenzhen. Dit is een van de snelst groeiende steden ter wereld. Als er één stad is geweest die positief heeft gereageerd op de beroemde uitspraak van president Deng in 1989 'rijk worden is glorieus', is het deze groeidiamant aan de Parelrivier. De nabijheid van Hongkong heeft sterk aan deze opbloei bijgedragen, vooral na 1997. Intussen is Shenzhen uitgegroeid tot een voor Chinese begrippen welvarende stad met een BNP/hoofd van € 3000. De verwachting is dat de lonen in 2008 opnieuw met 10 tot 15% zullen stijgen. Maar er zijn concurrenten die goedkoper kunnen produceren en de stad dwingen tot *upgrading* van haar economische basis. Wellicht maakt de stad dezelfde ontwikkeling door als de buurstad Hongkong. Hier is vrijwel geen industrieel bedrijf meer te vinden. Hongkong verdient tegenwoordig 90% van haar inkomen in de dienstensector. Verkoopkantoren, logistiek, banken en regionale hoofdkantoren van MNO's zijn oververtegenwoordigd. Op de ranglijst van zakelijke dienstverlening staat Hongkong nu op de vijfde plaats in de wereld nog voor Singapore en Parijs. De miljoenenstad is nu hét dienstverlenende centrum van de Parelrivier Delta.

Vrij naar: B. de Pater, J. Borchert, en A. Mackloet, *Geografie*, maart/april 2008

Bron 3 Sweatshop in Dongguan

Bron: Geert van den Berg

Hallo, ik ben Chunming. Ik ben 18 jaar en kom uit een dorp in provincie Sichuan. Hier ben ik aan het werk in een naaiatelier in Dongguan. We maken vooral avondjurken voor Japan. Chique spul hoor.

Ik werk zes dagen per week 11 uur per dag en verdien € 95 per mand. Dat is twee keer zoveel als mijn vader thuis op de boerderij verdient. Net als alle meisjes hier ben ik voortdurend op zoek naar een beter baantje. Terug naar huis wil ik in elk geval niet!

Bron 4 Strijd om de macht

De delta profileert zich op haar website als een eenheid die zich graag typeert als 'de snelst groeiende regio in het snelst groeiende land ter wereld'. Maar ook binnen een functionele eenheid kan scherpe concurrentie bestaan. De slag om de containerschepen toont dat aan.

In de Parelrivier Delta liggen een aantal – ook mondiaal gezien – belangrijke containerhavens (zie ook bron 1). Hongkong is nog de belangrijkste maar voelt wel de hete adem van Shenzhen in de nek. Volgens de havendirecteur zal Hongkong zich meer moeten richten op kwaliteit en toevoeging van waarden aan de vervoerde goederen. Intussen daagt een nieuw gevaar op in het westen. Guangzhou ontwikkelt bij NanSha, een hypermoderne containerhaven die veel goedkoper is dan Hongkong en Shenzhen (zie bron 1). En nadeel is dat de Parelrivier stroomopwaarts steeds minder goed bevaarbaar wordt. Hongkong op haar beurt probeert haar ruimtelijke positie te verbeteren door een brug te bouwen tussen de stad en Macau. Binnen de regio is Guangzhou een van de felste tegenstanders van deze verbinding van 25 km.

Vrij naar: B. de Pater, J. Borchert, en A. Mackloet, *Geografie*, maart/april 2008